

dicentes Pelagius ipse damnavit, adhuc dicere non timetis¹. Sed perge, ut tibi placet, atque etiam ipsos tot Palæstinos episcopos criminare Manichæos: clama, ad horam Pelagium cecidisse Manichæis, ne damnaretur ab eis. Imple paradisum pomis libidinum; et tot ac tanta mala quæ perpeti videmus infantes, tanquam non sint pœnales dolores, sed vernaes odores, per illa felicia prata diffunde. Et me inride quasi natantem; cum tu in hæc profunda demersus intereas: me inride quasi nauseantem ac vomentem; cum tu mortuus jaceas, et tanquam vermescente putredine, sic inquieta loquacitate putescas: me argue quasi affirmantem quod negaverim, et quod affirmaverim denegantem: cum tu potius hoc feceris; sicut in tuo volumine superiore monstravi; et me hoc non fecisse, possint, qui legunt attendere, et quam fallaciter hoc me fecisse dixeris, invenire: me dic gravi morbo ruptum, quod suscipio tenere non posse? cum tu spiritu vitæ penitus amisso, non saltem valeas ingesta suscipere.

LVIII. JUL. « Vides quidem etiam ipse, rem dignam conflictatione non esse: tamen ut mentibus subveniatur incautis, quæ crassiores quasque opinioniones et malis moribus blandientes in solatium assumunt conscientia sauciata, interrogamus utrum tantæ stoliditatis inventum de aliqua Scripturarum occasione compereris? Si dixeris: « Per unum hominem peccatum intravit in mundum¹: » admonemus te, ut relegas præsentis operis superiorem libellum, cujus si memor fueris, Apostoli testimonium usurpare non poteris. »

AUG. Nos te potius admonemus, ut ipsum Apostolum legas, et videas pauca ipsa, de quibus agimus, verba ejus, tam manifesta esse contra te, ut non libello, sed

¹ Lib. de gestis Pelag. c. 11, 33 et 35.

plane longissimo et loquacissimo libro, frustra ea fueris in hæreticam vestram sententiam non vertere, sed pervertere; non exponere, sed obscurare conatus.

LIX. JUL. « Si autem dixeris, quia una est forma baptismatis, qua diversæ ætatis homines consecrantur: fateberis, etiam me tacente, commemorationem ibi nec generationis infectæ, nec carnis diabolicæ, nec Adæ aliquam contineri: ad quod tamen suo loco, quamvis ad traducem non spectet¹, plene responsuri sumus. »

AUG. Ubi respondere cœperis, quid ibi nisi, ut soles, hæreticus apparebis?

LX. JUL. « Unam ergo saltem contra tantam a nobis productorum testium dignitatem, contra justitiam manifestam, contra perspicuam rationem, legis ede sententiam, per quam te ostendas fuisse deceptum: quod ideo addidi, quia etiamsi esset quæ tale aliquid ambiguitate verborum putaretur ostendere, aliarum tamen sententiarum splendore et magisterio, ita ut justitiæ congruebat, cogebatur exponi. »

AUG. Certa, non ambigua, contra vos divina testimonia proferuntur; sicut jam a nobis multa prolata sunt: sed quia tenebras vestras redarguunt, vobis lucida non videntur; et quæcumque vobis sua radiante luce molesta sunt, contra illa cor clauditis, ne inde nox fugetur erroris.

LXI. JUL. « Nunc autem cum nec exigua opinionis hujus in Scripturis sanctis inveniatur occasio, et e regione fides quam tuemur, non minus suis rationibus quam exemplis et testimoniis muniatur: funesta es prorsus obstinatione pervasus, qui putas damno legis, damno rationis, damno prudentiæ, damnoque justitiæ, Manichæorum somniis annuendum. »

¹ Rom. v, 12.

AUG. Damno legis non audis : « Reddam in filios peccata patrum¹. » Damno rationis non vides, mala quæ parvuli patiuntur, qui propria peccata in hac vita nulla fecerunt, non nisi ex peccatis originis causas justas : habere apud Deum. Damno prudentiæ non caves, contra antiquissimum fidei catholicæ fundamentum dogma proferre vel defensare novitium, quo negatur originale peccatum. Damno justitiæ, sic iniquus es, ut sub meo nomine, tot viris sanctis, Ecclesiæ Christi filiis et patribus, discipulis atque doctoribus, qui ante nos fuerunt, atque ipsi matri omnium catholicæ Ecclesiæ, non timeas Manichææ pestis objectare contagium.

LXII. JUL. « Quid tamen in hunc sensum afferamus, attende. Etiam si posses probare Adæ peccatum filiis imputari, assentireris tamen aliorum parentum soboli eorum crimina non nocere. »

AUG. Quis huic errori assentiatur, nisi qui non credit Deo dicenti : « Reddam peccata patrum in filios. »

LXIII. JUL. « Manifestum erat, non generationis, sed alterius cujuscumque fuisse causæ, quod unius generantis peccato, apud iniquum tamen judicem, filii videbantur obnoxii. »

AUG. Apertissime dicis iniquum Deum, qui peccata patrum apertissime dicit se in filios redditurum.

LXIV. JUL. « Fiebatque, ut sicut judicis æstimatio innocentibus maculabatur addictis, ita generationis status aliorum parentum vindicaretur exemplis. Si enim tramitis, si criminis causa in fœcunditatis opere constitisset; omnem fœcunditatem conditio ista pollueret. »

AUG. « Reddam peccata patrum in filios, » Deus clamat : ergo quia ille verax est, tu ab itinere veritatis exorbitas.

¹ Deut. v, 9.

LXV. JUL. « Cum vero non diversæ generationis diversus tamen appareret status; relucebat prorsus, etiam in illo conjugio, cujus reatui soboles sua communicaverat, generationem non fuisse vitiatam. »

AUG. Etsi diversa generatio non est, cum morituri ex morituris nascuntur : tamen quod dicit Apostolus : « Cor- » pus quidem mortuum est propter peccatum¹, » non ad alios patres, sed ad illum pertinet, qui tanta impietate peccavit, quantam nos metiri atque æstimare non possumus. Sed quantam illam judicaverit Deus, satis idoneis didicimus testibus, et divina scilicet Scriptura, et ipsa generis humani miseria, quantam pro peccato ejus propagini ejus, non injusto utique judicio Dei, redditam cernimus : qui non dico æternam et animæ et corporis, sed nec temporalem corporis mortem, nec tot et tanta mala quæ videmus parvulos perpeti, etiam in paradiso, si nemo peccasset, futura fuisse dicimus, quoniam Christiani sumus. Alii vero patres etiam si multa peccant, tamen quia et anima infirma, et in corpore corruptibili quod aggrayat animam, peccant; nec peccatis eorum fit natura moritura, et peccata eorum in filios, supplicio longe diverso et longe minore redduntur, ejus occulto justoque judicio, qui in mensura et numero et pondere cuncta disponit², et « Reddam peccata patrum in filios³, » non mendaciter dicit.

LXVI. JUL. « Quid igitur actum est? Videlicet tam certum esse traducem non esse peccati, ut etiam si doceres, propter Adæ peccatum filios puniri, constaret tamen innasci peccata non posse, nec crimen ire cum semine; quando non hoc in omni fœcunditate esse fatereris : ac per hoc, etsi traderentur personis vitia, non tamen conceptibus miscerentur. Nunc autem cum inter me et te

¹ Rom. viii, 10. — ² Sap. xi, 21. — ³ Deut. v, 9.

conveniat, parentum peccatum ad filios, nisi vitio et reatu generationis, non potuisse transire; rationi autem, exemplis, legique convenerit, generationis statum nullo pacto potuisse vitari; quod etiam ex tua concessione firmatur, qui dicis nullorum parentum peccata præter duorum ad liberos permeare: invictissime confectum est, nec fecunditatem primorum hominum a diabolo fuisse corruptam, nec nasci ullum posse peccatum.»

AUG. Non hoc tibi dicitur: ipse tibi, quod non dicimus, dicis. Et aliorum patrum in filios peccata redduntur, divina justitia, non humana: scit enim Deus quando et quomodo id justissime faciat; homo autem nescit, et secundum cognitionem suam debet ferre iudicium. Potest enim scire, cum iudicat, (quamvis et hoc non semper,) factum cujusque personæ: unde autem novit quibus et qualibus vinculis connexa sit, de qua orta est, natura naturæ. Sed illud unum, quo in mortis necessitate mutata est humana natura, etiamsi alia nulla sint, sufficere ad damnationem, nisi generationis obligatio regeneratione solvatur, hoc dicimus, et si audire non vultis; hoc veritate non vincitis, etsi oppugnare loquacitate persistitis.

LXVII. JUL. « Quæritur ergo a nobis, cur non assentiamur naturale esse peccatum. Respondemus, quia nullum habet veri similitudinis, nedum veritatis, nullum justitiæ, nullum pietatis colorem; quia diabolum conditorem hominum facit videri.»

AUG. Facit plane videri, sed vobis, non eis qui noverrunt a natura discernere vitium, quamvis in natura sit vitium. Lege ad Hebræos, et vide eorum esse solidum cibum¹, qui exercitatos habent sensus ad separandum bonum a malo: quod vos non habetis. Ideo quando di-

¹ Hebr. v, 14.

cimus, Nascitur homo cum vitio: diabolum ejus conditorem dici putatis; ita cæci vel contentiosi, ut nec corporum vitia, cum quibus quidam nascuntur, possitis aut velitis attendere: quorum vitiorum merita si quærantur a vobis, quo confugiatis, nisi ad præcipitium, non invenitis, quandiu ad Catholicæ solidam petram redire non vultis.

LXVIII. JUL. « Quia Deo iudici iniquitatis crimen affigit.»

AUG. Vos hoc facitis: quia iniquum est grave super parvulos jugum, si nullum est originale peccatum.

LXIX. JUL. « Quia liberum arbitrium, quo potissimum præsidio contra diversos Ecclesia Christi munitur errores, infringit et destruit:»

AUG. Liberum arbitrium vos opprimitis, cui reddendo vel adjuvando Dei gratiam denegatis.

LXX. JUL. « Dicens omnes homines adeo capaces nullius esse virtutis, ut in ipsis matrum visceribus, antiquis criminibus impleantur.»

AUG. Quomodo diceremus gratia justificari, id est, justos fieri, si capaces virtutis homines negarem?

LXXI. JUL. « Quorum tamen scelerum vim, non solum expultricem innocentiae naturalis, commentaris; verumetiam deinceps per totam vitam in vitia universa coactricem.»

AUG. Per Dei gratiam minuitur, per Dei gratiam finitur necessitas nostra: non hic habet quod agat loquacitas vestra.

LXXII. JUL. « Quam legem etiam peccati in Prophetis et Apostolis jam magno morum et signorum fulgore conspicuis, et post illam gratiam mysteriorum Christi, quam tu his omnibus dogmatis tui flagitiis opitulari putas, mansisse et viguisse dejuras.»

AUG. Susceptam tuam libidinem, hoc est, concupiscentiam carnis concupiscentiæ spiritus repugnantem, Prophetæ et Apostoli fideliter expugnabant, quia non laudabant.

LXXIII. JUL. « Quoniam conatus omnimodæ honestatis extinguit; quoniam morum obscenitatem, operum Dei, id est, naturæ humanæ, consolatur et auget infamia; quoniam omnia mandata legis, reatui impossibilitatis, id est, iniquitatis addicit. »

AUG. Qui dicit, « Non quod volo ago, sed quod odi » illud facio¹, » possibilitatem perfectionis suæ in Dei gratia ponit, contra vos: non in sua virtute confidit, ne sit vanus ut vos.

LXXIV. JUL. « Quoniam non minus habet turpitudinis quam profanitatis, cum pro summis assertionis suæ testimoniis genitalium pudorem amplectatur: »

AUG. Non amplexamur genitalium pudorem: sed potius pudor iste unde sit, quod vos non vultis, agnoscimus. Adimus enim Scripturæ manifestissimum testimonium: contra quod vos obsurdescitis, cum obmutescere deberetis. Quis enim audiens quod illi primi homines nudi erant, et non pudebat eos, non videat unde sit factum, ut post peccatum puderet eos nudos esse², et ea membra quorum puderet, festinarent succinctoriis qualibuscumque velare? Sed inventus est homo, qui etiam talem libidinem, cui repugnandum est ne peccetur, et cujus etiam impudenter pudet, in paradiso constitueret, etiamsi ibi nemo peccasset; nec eum ista dicentem tantæ ac tam sacrilegæ deformitatis puderet. Rogo te, si libido ista, ut credimus, solam tibi ingerit molestiam resistendi, nullam vero exhibet voluntatem; cur ei, quamvis fal-

¹ Rom. vii, 15. — ² Gen. iii, 7.

sæ, tam magnam laudis persolvendam putas esse mercedem?

LXXV. JUL. « Et pro auctoritatibus sacris, Dei criminationibus intumescit. »

AUG. Ita-ne vero sacra auctoritas non est, « Corpus » mortuum est propter peccatum¹? » et Dei criminationis non laudatio est, « Vivificabit et mortalia corpora vestra²? » Puto quod non criminator, sed ipso Deo plenus Dei prædicator hæc dixit. Ubi ostendit Adam non sic esse factum quemadmodum dicitis, ut sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset.

LXXVI. JUL. « In cujus præceptis immoderationem tyrannicam: »

AUG. Præceptum Dei tyrannicum non est; sed ut impleatur, ipse rogandus est: hoc vos non vultis, quia in virtute vestra confiditis.

LXXVII. JUL. « In judiciis iniquitatem barbaram: »

AUG. Quoniam Dei non est iniquum iudicium, ideo in miseria generis humani, quæ incipit a fletibus parvulorum, agnoscendum est originale peccatum.

LXXVIII. JUL. « In juramentis falsitatem Punicam inesse confirmat. »

AUG. Numquid quando Deus dicit, Reddam peccata patrum in filios, Punice loquitur?

LXXIX. JUL. « Quoniam pro disputationibus et pro omnibus syllogismis, Manichæi innititur somniis et furori. »

AUG. Nec Manichæus erat, nec somniabat, nec furebat, sive qui dixit, « Fuimus et nos natura filii iræ, sicut » et cæteri³: » sive qui dixit; Omnes homines sub peccato nascimur, quorum ipse ortus in vitio est⁴.

¹ Rom. viii, 10. — ² Ibid. 11. — ³ Ephes. ii, 3. — ⁴ Ambros. lib. I. de Penit. c. 2. vel 3.

LXXX. JUL. « Istæ sunt ergo causæ, quæ nos in impugnationem mali naturalis accendunt, quæ dedignari et despiciere faciunt consortia perditorum. »

AUG. Tot tantorumque doctorum catholicorum pium consensum nullo modo, nisi perditus, diceres consortium perditorum.

LXXXI. JUL. « Quæ præstant nihilo magis nos totius mundi fragore terreri, quam si videremus tristis lupini sylvam sonantem, vel immundis suis, vel ventis irruentibus commoveri. »

AUG. Diffusa toto orbe catholica Ecclesia, quæ prudenter exhorruit ora vestra, non est lupini sylvæ, sed esse voluit a lupinis morsibus tuta.

LXXXII. JUL. « Ergo Deum et justum et pium credimus et veracem, ac per hoc nihil impossibile mandasse legem ejus tenemus, nihil falsum confirmare testimonia, nihil iniquum pronuntiare judicia: sed ipsum esse hominum conditorem, quos nulli crimini obnoxios creat, verum plenos quidem innocentia naturali, voluntariarum autem virtutum capaces. »

AUG. Unde ergo non exsufflatam, non exorcizatam imaginem suam non admittit ad vitam suam? Siccine merces innocentiae redditur? An potius generatione reatus attractus, neque regeneratione dimissus, juste negata vita, morte consequente punitur? Alienatos quippe a vita Dei detestatus Apostolus non fuisset¹, si poena nulla esset.

LXXXIII. JUL. « Quibus collectis alterum teneatur necesse est ex duobus, videlicet ut aut talis credatur Deus, qualem confingit Traducianus Manichæus; aut talis intelligaris cum omnibus qui in traducis scita concedunt, qualem depræliatur honoratus Deus. Non autem

¹ Ephes. iv, 18.

potest esse Deus talis, qualem Manichæus somniat; sed est pius, justus, et verus Deus, qualem omnis sancta Scriptura, omnis lex et fides nostra veneratur. Ac per hoc, hoc est tuum dogma, quod et cum Dei injuria suscipitur, ita cum ejus honore destruitur. »

AUG. Si pium Deum sentitis, quare Salvatorem, hoc est, Jesum a parvulis impie prohibetis? Si justum, quare grave super parvulos jugum sine ullius peccati meritis creditis? Si verum, quare dicenti, « Reddam in filios patrum peccata¹, » non creditis?

LXXXIV. JUL. « Tempus est ut ad alia transeamus: sed reposcit a nobis causæ dignitas, ut etiam ea quæ superiori libro putamus prætermissa, reddamus. Quod quidem prudens lector supervacaneum forsitan judicabit: tamen quoniam compertum est, rerum periculis depositam causam etiam levibus inhærere; opera est, quibus præsidia sustuleris, auferre solatia. »

AUG. Quoniam in alia transire cepisti, jam quod superius promisimus, debemus ostendere, prophetiam scilicet Ezechielis, qua dicitur patrum in filios peccata non reddi, sicut filiorum non redduntur in patres, ad prænuntiationem pertinere revelationis Testamenti Novi. Dicit enim tale aliquid etiam propheta Jeremias, et ibi unde hoc dicatur illustrat. Nam inter cætera, « Convertere, inquit, virgo Israël, revertere in civitates tuas » Iugens: usquequo averteris filia inhonorata? Quoniam » creavit Dominus salutem in plantationem novam, in qua salute circuibunt homines. Sic dixit Dominus, » Adhuc dicent verbum hoc in terra Juda, et in ejus » civitatibus, cum revocabo captivitatem ejus, Benedictus Dominus super justum montem sanctum suum. » Et qui inhabitant in Judæa et in omni civitate ejus si-

¹ Deut. v, 9.

» mul cum agricola, et tolletur in grege; quoniam ine-
 » briavi omnem animam sitientem, et omnem animam
 » esurientem satiavi. Propter hoc exurrexi, et vidi, et
 » somnus meus dulcis mihi factus est. Propterea ecce dies
 » veniunt, dicit Dominus, et seminabo Israël et Juda,
 » semen hominis et semen pecoris. Et erit sicut vigilabam
 » super eos deponere et affligere, ita vigilabo super eos
 » ædificare et complantare, dicit Dominus. In diebus
 » illis non dicent, Patres manducaverunt uvam acer-
 » ham, et dentes filiorum obstupuerunt: sed unusquis-
 » que in suo peccato morietur, et ejus qui manducaverit
 » uvam acerbam, obstupebunt dentes ipsius¹. » Nempe
 manifestum est hoc ad dies pertinere plantationis novæ,
 de qua, ut hoc diceret, loquebatur: ubi et illud semen
 hominis et semen pecoris quod se Deus seminaturum esse
 promisit, spiritaliter intellectum, eos qui præsent et eos
 qui reguntur, facit agnosci. Sed quia inveteratum erat
 in cordibus populi, scriptum esse in Vetere Testamento;
 « Reddam peccata patrum in filios²: » ne quisquam
 Scripturam Dei repugnare sibi arbitraretur, ut apertius
 ostenderet, illud Veteri, hoc Novo congruere Testamento,
 continuo subjunxit, « Ecce dies veniunt, dicit Domi-
 » nus, et consummabo domui Israël et domui Juda Tes-
 » tamentum Novum, non secundum Testamentum quod
 » disposui patribus eorum, in die qua apprehendi ma-
 » num eorum, ut educerem eos de terra Ægypti, etc.³. »
 Ad illud igitur Testamentum generatio pertinet, ad hoc
 autem regeneratio: unde ibi peccata patrum redduntur
 in filios, hic vero generationis vinculo per regeneratio-
 nem soluto, non dicitur, « Patres manducaverunt uvam
 » acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt; sed ejus

¹ Jerem. xxxi, 27. ad finem juxta xxx, cap. xxxviii. — ² Deut. v, 9. —
³ Jerem. xxxi, 31, 32.

» qui manducaverit uvam acerbam, obstupebunt dentes:
 » quia non in patris, sed in suo peccato, si commiserit,
 » quisque morietur. » Tu autem cum prophetia ubi dici-
 » tur, « Non accipiet filius peccatum patris sui⁴, » non
 ostendit quemadmodum Scriptura concordet ubi dicitur,
 « Reddam peccata patrum in filios². » Hæc quippe
 inter se contraria remanebunt, nisi horum duorum sin-
 gula, ad Testamenta singula referantur, quod evidentis-
 sime Jeremias propheta monstravit.

LXXXV. JUL. « Igitur cum venissemus³ ad apostoli
 Pauli sententiam, quam Scripturarum expertibus Tra-
 ducianus venditare solitus erat, id est, « Per unum ho-
 » minem peccatum intravit in mundum⁴, » ostendi pri-
 mitus ipsius sermonis testimonio, a loci illius adytis
 Traducianos fuisse submotos, quando gentium magister
 peccati antiquitatem revolvens, ad generationis custo-
 diam, quasi fortissimum stipatorem finitum numerum
 collocasset, ut dicens per unum hominem peccatum in-
 trasse in mundum, præscriberet nihil se de generatione
 sensisse, quæ nisi per duos non posset existere. Atque
 assignavi distinctum esse inter commixtionem et pecca-
 tum parentum, cum diceretur intrasse peccatum quidem
 in mundum, sed per eum numerum qui foetibus non po-
 terat convenire. Actumque est sufficienter per totum li-
 bellum, peccati sibi non naturam indicatam esse, sed
 formam, quod a prævaricatoribus post secutis, imita-
 tione constaret, non generatione susceptum. Verum quia
 scriptum legimus in Epistola ad Hebræos de Judæis,
 « Ex uno orti sunt, et hoc emortuo⁵, » id est, de Abra-
 ham: superius quoque in eadem Epistola legitur de
 Christo, « Qui sanctificat, et sanctificantur, ex uno om-
 »
¹ Ezech. xviii, 20. — ² Deut. v, 9. — ³ Lib. 2. n. 56 et seqq. — ⁴ Rom.
 v, 10. — ⁵ Rom. xi, 21.

60 III. LIB. III. S. AUGUSTINI EPISCOPI OPERIS IMPERFECTI CONTRA JULIANUM, LIB. III. 61

» nes¹ : » ne horum aliquid, vel similiū, si inveniri poterit, Traducianus arripiat, atque argumentetur quidquam de responsione nostra ponderis fuisse discussum, qua affirmavimus ideo dictum esse unum, per quem transierit peccatum, ne generatio sineretur intelligi : cum inventum sit in hac Epistola nomine unius generationem indicatam : ideo, inquam, id retractandum putavi. Ut igitur sit intentus lector, admoneo : multiplicitate enim hæc oppositio genere destruetur. Ibi itaque ubi commemoratio Abrahæ fit, et Sara ejus uxor inseritur. Talis est quippe ordo verborum : « Fide qui vocatur Abraham, » obedivit in locum exire, quem accepturus erat in hæreditatem; et exiit, nesciens quo iret : fide demoratus est in terra promissionis tanquam in aliena, in casulis habitando cum Isaac et Jacob cohæredibus repromissionis ejusdem². » Expectabat enim fundamenta habentem civitatem, cujus artifex et conditor Deus. Fide et ipsa Sara sterilis virtutem in conceptione seminis accepit, etiam præter tempus ætatis; quoniam fidelem esse credidit qui promiserat. Propter quod ab uno orti sunt, et hoc emortuo, tanquam sidera coeli in multitudine, et sicut arena, quæ est ad oram maris innumerabilis. « Cum ergo utrumque commemorasset, id est, et Abraham et Saram, eamque dixisset lege senectutis effocetam, sed fide virtutem concipiendi seminis accepisse; secure subdidit ab uno ortos tot populos, qui multitudini conferrentur astrorum. Ut ergo copula exponeretur parentum, tam fidelis prædicatio, quam rei gestæ veritas imperavit : ut autem de ipsis duobus in commendatione propagatæ multitudinis, non utrumque, sed alterum diceret, ars laudantis admonuit. Volebat quippe ostendere, certa fides quam magna meruisset, dicens virtute Dei exceden-

¹ Hebr. 11, 11. — ² Id. 11, 8.

tem numeros multitudinem propagatam; accommodatius ad laudem operis ejus esse perpendens, si ex uno eos, quam ex duobus diceret procreatos; maxime cum in laudis augmento, quam ultimus sermo cumulabat, nullum esset historiæ dispendium, quam supra utriusque personæ commemoratione suppleverat. »

» Aug. Qui te nihil dicere non intelligit, quid intelligat nescio. Dixeras Apostolum propterea dixisse, Per unum hominem peccatum intravit in mundum, quia exemplum peccandi homo ille cæteris præbuit : « Nam si generationem (inquit) eo loco vellet intelligi, per duos diceret, non per unum¹. » Cum potius, si exemplum vellet intelligi, per unam diceret, non per unum, quam constat etiam ipsi viro suo exemplum præbuisse peccandi. Sed quia generatione peccatum intravit in mundum, sola regeneratione sanandum, ideo dixit per unum : quia sicut humani exemplum peccati cœpit a fœmina, sic generatio cœpit a viro, conceptionem quippe quæ ad fœminam pertinet, seminatio quæ ad virum pertinet, nullo dubitante præcedit. Sed ecce inventum est evidentissimum testimonium, sive a te ipso, sive ab alio qui hoc tibi fortassis objecit, ubi sine ulla ambiguitate ab uno orti dicti sunt innumerabiles, cum virum et fœminam, duos utique parentes, ut orirentur habuerint : sed dictum est rectissime, propter exordium generationis, quod a semine viri est. Denique cum laudabilia fidei exempla proponeret, ab ipso Abel cœpit, et commemorato Abraham pervenit ad Saram. Jam utique ab illo transierat, et de ejus conjugate loquebatur : et tamen cum ad memorandam generationem immensi populi ventum esset, ad illum reversus est; quia ille genuit, quod illa peperit. Quid si, ut debueras, cogitares, non blasphemares fidelem fidei

¹ Lib. 2, n. 56 et 183.